

Յ Ե Լ Ե Բ Ե Յ Լ Ե

Մ Ե Ն Բ Ա Լ ՈՒ Ր Գ

Թողթե՛ք ներքնագրեալս :

Այս օրերս Եղգո՛հմայէ գերմանական թերթի մը խմբագրութեան հասած են թղթէ ներքնագրեալներու նմոշներ, զորոնք ճափոնական հետեակազորքը կը գործածէ : Ասոնց գործածուած թուղթը դեղնադոյն է եւ այնպէս ամուր, որ կար ու կոճակ կը բռնէ : Այս ներքնագրեալներու մասունքները քովէ քով կը բերուին կամ կպցնելով կամ կարելով : Եղբրքները կտաւե՛ ժապաւենով պատած են : Կոճակները յաճապակիէ են : Այս թղթէ ներքնագրեալները շատ թեթեւագնի են եւ դիւրաւ չեն աղտոտիր : Ա՛րտու թէ զինուորները սիրով կը հագնին այս գրեալները : Աւելորդ է ըսելն թէ այս ներքնագրեալները չեն լուացուիր : Զինուորներն այս ներքնագրեալները այնչափ կը հագնին, մինչև որ քայքային : Հնացածներու տեղ նորը կ'ընդունին :

Հոգստիպայտի գիտոր :

Տարակոյս չկայ որ լուցափայտի գիւտը մարդկութեան մեծ ծառայութիւն մատուցած է, բայց ինչպէս ընդհանրապէս ամէն նոր գիւտ՝ նոյնպէս այս ալ իւր հնարչին ամենեւին օգուտ չբերաւ, մանաւանդ թէ ֆրանս : Ասոր հետքին երկուսովեկսպորտը Յովհաննէս-Քամմէրը, որ քաղաքական լսողներին մը համար 1832ին վեցամեայ բանտարկելութեան ժամանակ՝ լուսակրէն լուցափայտ պատրաստելու գաղափարն ունեցաւ : Որովհետեւ նոյն ժամանակ գիւտերու արտոնագրութեանց պաշտօնարարնք չկային, իսկոյն նախանշորդներ չերեւան ելան, եւ Քամմէրէրի դաճնութեան բաժակը կատարեալ ընելու համար 1835ին լուցափայտի պատրաստութիւնն ընդհանրապէս իրեն վտանգաւոր արգիլուեցաւ : Քամմէրէր ասոր վրայ խելագարելով, Լուսովեկսպորտի յիմարանդի մէջ 1857ին վախճանեցաւ :

Հենամայնն ու յսկոտնիրու :

Կրնանք ցաւով ծանուցանել որ լուիճակներն՝ որոնցմով գիտականը երկայն ժամանակ անխնդ ու անձանձիր կը զբաղէին, դարեւով իրենց գոյութիւնն անբոյժ ու անխոռով վայելելէն ետեւ՝ իրենց սաստիկ փոքրկութեամբն ինքեքր՝ ալ այսուհետեւ՝ այսպէս ըսելու համար՝ տեղ մ'ալ ապահով չեն : Կորերս հեռա-

ձայնէ ալ զգուշութիւն կը բարոզուի, որովհետեւ փոքրածայնի կաշին՝ բախտերիսներու սերմերուն սնանելու մի միակ տեղն է : Դիւ-Եորքի Հէլէ անուն բժիշկն է որ հեռածայնի ընդունարանի կազմածն այս տեսակետով քննելու գաղափարն ունեցաւ : Քննութեանց արդեանց վրայ յեցեալ՝ հետեւեալը հաստատեց. Այն ամէնքն՝ որ փոխադրական հիւանդութիւն ունեցող անձի մը հետ կը հաղորդակցին հեռածայնով, հիւանդութեան սերմն ընդունելու վտանգի մէջ են : Ասոր առջեւ անելու համար Հէլէ կը յանձնէ որ այն տեղերն ուր հասարակութիւնը հեռածայնը կը գործածէ, անոր ընդունարանին կազմածները մաքրիչ ծորերէն երով կարգաւորեալ լուացուին :

Տ Ն Տ Ե Ս Ե Կ Ե Ն

Խնձորի օգոտնեքը :

Վրնանալէ յառաջ խնձոր ուտելն առողջ մնալու եւ առողջութիւնը հաստատելու մի միակ միջոցն է : Խնձորը չէ թէ միայն սքանչելի սնունդ կը մատակարարէ, այլ միանգամայն առողջապահական նշանաւոր միջոցներէն մին է : Խնձորն այնպիսի առատութեամբ իւր մէջէ դիւրամարս տարրերն է բնութիւնի թթու կը բովանդակէ, որ երկրիս ուրիշ որեւիցէ տունը կամ բերքն այս կողմանէ խնձորին չի կրնար հասնիլ : Քնանալէ յառաջ խնձոր ուտելն 1. Ընդէղ վրայ բարեբեր ազդեցութեւն մը կ'ընէ. 2. լեարդը կը գորգուէ. 3. հանգիստ քուն կը շնորհէ, բաւական որ կանոնաւորապէս ի գործ դրուի միջոցս. 4. բերնի դարշահոտ բուրու մը կը բուսէ. 5. ստամոքսի աւելորդ թթունները կը չափաւորէ. 6. արիւնքութիւնը կը բժշկէ. 7. երկկամայնց գործողութիւնը կը կանոնաւորէ. 8. որով եւ քարակտուութիւնը կը խափանէ. 9. դժուարամարսութեան ախտին եւ 10. կոկորդի հիւանդութիւններուն պաշտպան կը հանդիսանայ :

Հիւսնդնոյն ինքն ինքն ինքն :

Ո՛ր հիւանդութիւնաց ժամանակ ծխելու է : Առողջաբանական թերթ մ'այս հարցման հեւտեալ պատասխանը կու տայ : Առ հասարակ կրնայ ծխուիլ այս հիւանդութեանց ժամանակ՝ որոնք վերաբուժական գործողութիւն մը պահանջած են, բայց որովայնա հատուկեան ենթարկեալ հիւանդը ծխելու չէ, քանի որ կատարեալապէս ապագինած չէ : Աչքի, քթի, վզի եւ կոկորդի հիւանդութիւն, որովայնի թաղանթի բոր-

բորում ու ժանտատներ ունեցող հիւանդներն երբեք ծխելու չեն: Ստամբուլի իւանգարման ժամանակ կրնայ ծխուիլ, եթէ ծուխը նախ զտուի պարզուի: Թաքսիստադներու ծխելն երբեմն խոհմական կրնայ ըլլալ: Ջղային հիւանդութիւններու նկատմամբ չի կրնար սահմանուիլ թէ երբ ծխելու է, ծխելը յանկարծ դադարեցնելը կը փնասէ. իսկ սրտի ջղացաւութեան ժամանակ ծխելը կը ներուի, եթէ ծխախոտը թեթեւ ըլլայ եւ ծուխն ալ զտուի: Հիւանդներուն սենեակն երբեք ծխելու չէ. ծխելու ամենէն յարմար ժամանակը՝ ճաշէն մէկ երկու ժամ ետքն է:

Մենեկի տնկերն որոգանել:

Հաս անգամ սենեկի տնկերը լաւ կերպով չորոգանելով կը փճանան: Միտ դնելու է որ գետ նոր ծլած տնկերը քանի մ'որ շատ քիչ ջրայ պէտք ունին: Երբ քիչ մ'աճած են, պէտք է աւելի ոռոգանել: Երբեք պող ջրով ոռոգանելու չէ, հապա միշտ օտար ջրով խառնելու է պող ջուրը: Ջուրն ամառը կրնայ 15—20° Բ., իսկ ձմեռը 8—10° Բ. ըլլալ: Թաղարին յատակը միշտ ծակ մ'ըլլալու է: Նուրբ արմատ ունեցող տնկերը՝ զ. օ. լեւնապարզ, հաւամբի, հորդենիայ, եւ այլն, աւելի ջրայ պէտք ունին քան թէ զնդակակերպ արմատ ունեցողներ. զ. օ. հալուէ, յակինթ, կակաչ եւ այլն: Սովորաբար անտեղեակ մէկն ասոր հակառակը կ'ընէ: Մտաղ տնկերը, որ զօրաւոր արմատ ունին, ուրիշ մեծագոյն թաղարներու մէջ փոխադրելու է: Տնկելու ժամանակ յառաջունէն աւելի խորունկ պէտք չէ տնկել:

ՆԱԲԱՆԻՐԷ

Վայրի շագանակենոյ հայրենիքը:

Վայրի շագանակենոյ բուն հայրենիքը 20—25 տարի յառաջ անծանօթ էր: Գերմանացի ազգաց այսչափ միայն ծանօթ էր որ վեշտասներորդ դարուն Կ. Պոլսոյ վրայէն Գերմանիա անցած է, եւ հաւանականաբար իւր գերմանական Rosskastanie անուն ալ տաճիկներին առած, որոնք շագանակենոյ պտուղները ձիերու հագին դէմ աղդու միջոց կը համարին: 1870ին աթենացի բուսաբան մը՝ Յունաստանի լեռանց եւ 1000 մինչեւ նաեւ 1300 մետր ծովու բարձրութեամբ դաշտավայրերու վրայ վայրենի մեծածա շագանակենոյ երկայն անսպառ չարքեր գտաւ: Այս տեղեւոյ նկարագիրն է ծառերու որպիսութիւնն յայտնապէս կը

վկայեն որ առաջին անգամ հոս տնկուած պէտք է որ ըլլայ. ապա ուրեմն մեր վայրի շագանակենոյ սկզբնական հայրենիքն յունական այս լեռներն են:

ՔՅՂԵՐԵՆԵՆ ՏԵՍՈՒՐԻՆ

Վիննա, 26 Յունուար, 1895:

Գաղղիոյ Հասարակաց շինութեանց պաշտօնական 1883ին շնորհաբար ընկերութեան քաղմաթիւ ընկերութեանց պայմանաժամը 50 տարի երկարած էր: Այս ընկերութեանց թուոյն մէջն էին Հիւսիսային ու Օրլէանի շոգեկառաց ընկերութիւններն ալ, որոնց համար տէրութիւնը մինչեւ 1914 տարին ապառնութիւն տուած էր, այսինքն ինք զինքը պարտաւորած էր պակաս շահ լրացնելու, եթէ այս երկու ընկերութիւններուն միտքն այնչափ նուազ ըլլար որ չկարենային բաժնետեւարց այս ինչ որոշեալ շահը կամ գումարը վճարել: Արդ՝ պաշտօնական պայմանաժամ երկարած միջոցին միոցած էր ռաշնադրութեան մէջ ըսելու թէ 1914էն ետքն ալ տէրութիւնը ինք զինքը պարտաւոր չի ծանշար պակաս շահը ամբողջացնելու: Գատաստանարանը ստիպուեցան ի կողմն այս ընկերութեանց որոշում ընել, երբ ասոնք 1914էն ետքն ալ 50 տարի այս նպատար պահանջեցին. այս միոցումը կամ վճիռը տէրութեան համար միլիոնաւոր ֆրանքներու կորուստ ըսել էր: — Ժողովրդեան ներկայացուցիչներն որոշեցին որ ժամանակեւ պաշտօնականը որ նորէն շատոնց հրաժարած էր, ամբաստանուի եւ այս առթիւ այժմեան պաշտօնարանին ալիքենց անվստահութիւնը յայտնեցին ամսոյս 14ին. ասոր հետեւութիւնն այն եղաւ որ պաշտօնարանը հրաժարական տուաւ, զոր նսնրապետութեան նախագահն՝ Բագիմիր Փէրիէ ընդունեցաւ, եւ տեսնելով որ մէկ կողմանէ իրեն ամրամոյ պաշտօնարան մը կազմելու պիտի սպիպուի եւ միւս կողմանէ տեղահոյսութեան այնչափ պատճառներ ունենալով ինքն ալ հրաժարեցաւ ամսոյս 15ին: Ամսոյս 17ին կէսօրէն